

Nr 30

Av herr Hedlund m. fl., om utredning rörande försäljning av aktier i statliga företag.

Den enskilda företagsamheten är enligt vår mening avsevärt effektivare än den offentliga. Näringslivet bör därför i så stor utsträckning som möjligt baseras på enskilt ägande. Statligt företagande inom näringslivet bör förekomma endast där detta är motiverat av organisatoriska eller sociala skäl.

På grundval härav är det oundgängligen nödvändigt att staten engagerar sig i fråga om kommunikationerna och därmed jämförbara områden i syfte att säkerställa godtagbara förhållanden för olika landsdelar och bygder. Omfattande förstatliganden, t. ex. av järnvägsväsendet, har genomförts under politisk enighet.

I stort sett torde det också råda enighet om att staten måste påtaga sig vissa särskilda uppgifter gentemot näringslivet i områden med speciella sysselsättningssvårigheter. Om det enskilda näringslivet i en del av landet inte har sådana företagsekonomiska förutsättningar, att det kan skapa underlag för en tillfredsställande ekonomisk och social standard i bygden, kan det vara motiverat med viss statlig verksamhet.

Omständigheten att statligt företagande en gång ansetts nödvändigt inom ett visst område får emellertid inte leda till slutsatsen att det statliga företagandet alltid kommer att vara erforderligt på området i fråga. Angelägenheten av statens medverkan kan under utvecklingens lopp minska på vissa områden, enär förutsättningarna för det enskilda näringslivet blivit annorlunda. Å andra sidan kan behov av ökad statlig insats inträda på andra områden. Exempel på sådana ökade behov av statliga insatser finns bl. a. på undervisningens och forskningens område, inom kommunikationsväsendet och kraftförsörjningen, på vissa vårdområden osv. Det kan sålunda vara befogat att pröva huruvida icke en avveckling av vissa statliga engagemang bör ske i syfte att bl. a. möjliggöra statliga insatser, som ter sig mer angelägna. Vi anser att en sådan prövning bör komma till stånd och lämpligen anförtros en allsidigt sammansatt parlamentarisk utredning.

Ett viktigt spørsmål härvidlag, som särskilt bör beaktas vid närmare utredning, är frågan om kapitalbildningen. En utförsäljning av aktier i statligt ägda företag kan måhända få en positiv inverkan på sparandet och kapitalbildningen genom att stimulera nysparandet och genom att omvandla eljest kortsiktigt sparande till ett mera långsiktigt sparande. Ett villkor härvid är att aktierna icke försäljes till eller senare anhopas hos ett fåtal. Endast om

aktierna fördelas och blir fördelade på många händer, s.k. folkaktier, kan den positiva inverkan på sparandet uppnås. Därigenom skulle även den ekonomiska koncentrationen inom näringslivet motverkas. Förutsättningarna för en sådan försäljning och fördelning har blivit större genom den högre inkomstnivån och den jämnare inkomstfördelningen. Utredningen bör närmare ange de riktlinjer varigenom dessa syften kan tillgodoses och även i möjligaste mån klarlägga den positiva effekt på sparande och kapitalbildning som en aktieutförsäljning skulle medföra. I övrigt bör utredningen ha till uppgift att kartlägga behovet av statliga insatser på olika områden och därvid ange vilka statliga företag som i första hand bör kunna överföras i enskild ägo.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av formerna för försäljning till enskilda av aktier i statliga företag under sådana betingelser att garantier finns för att aktierna icke förr eller senare samlas på ett fåtal händer.

Stockholm den 20 januari 1960

Gunnar Hedlund

Nils G. Hansson
i Skegrie

S. G. W. Wahlund

Per Svensson
i Stenkyrka

Sven Vigelsbo

Axel Rubbestad

J. Onsjö